Hofcultuur en Burgerlijke cultuur

Mauritshuis en Escher museum

Mira Evrengün V5b

Inhoud

- Inleiding
- *Mauritshuis en Escher museum*

- Het Mauritshuis
- *de rondleiding*
- *Hofcultuur en burgerlijke cultuur*

- Analyses kunstwerken
- *‘de luizenjacht’ door Gerard ter Borch*
- *‘Portret Maria van Oranje’ door Jan Mijtens*

- Evaluatie

Het Mauritshuis gelegen naast het Binnenhof, vol met 17e eeuwse kunstwerken. Ik was er zelf nog nooit geweest en wist niet zo goed wat ik kon verwachtten. Ik dacht aan een oud huis met een moderne inrichting van binnen. Ik had gelijk over het oude huis, maar had niet gedacht dat de binnenkant bestond uit mooie oude kamers met verschillende kleuren behang. Of dat er zoveel kunstwerken van beroemde kunstenaars hingen zoals Rembrandt van Rijn en Johannes Vermeer. Ik wist nog niet zo veel over de stijlen Hofcultuur en Burgerlijke cultuur, behalve dat het twee stijlen uit de gouden eeuw waren en dat er in die tijd beroemde kunstenaars zoals (de eerder genoemde) Rembrandt van Rijn, Johannes Vermeer, Paulus Potter en Jan Steen in de periode van deze stijlen erg belangrijke kunstenaars waren. Ik wilde graag leren wie Maurits precies was en waarom van het Mauritshuis een museum is geworden. Ook wilde ik leren van wie en wat er allemaal schilderijen werden gemaakt in de 17e eeuw.
Van het Escher museum had ik nog nooit gehoord, ik had hier een heel modern gebouw bij verwacht met moderne en abstracte kunst. Het was het tegenovergestelde, een mooi paleis met balzaal en trap met koperen leuning. Het gebouw was tot 1991 in het bezit van de koninklijke familie, dat was ook goed te zien aan de prachtige kamers. De kunstwerken die binnen hingen waren gemaakt door Maurits Cornelis Escher, hij maakte vooral houtsneden, houtgravures en lithografieën. De afbeeldingen en de manier waarop hij die maakte was helemaal nieuw voor mij, ik vond het wel erg mooi.

Het Mauritshuis

Het Mauritshuis is in 1644 gebouwd in de stijl van het Hollands classicisme, het was gebouwd door Jacob van Campen en Pieter Post. Kenmerkend voor deze stijl is de fronton met timpaan en kroonlijst en de pilasters die over meerdere verdiepingen lopen, ook de guirlandes die aan de buitenkant van het gebouw hangen als versiering zijn kenmerkend voor het Hollands Classicisme. Het huis was gemaakt voor de Duitse prins Johan Maurits van Oranje die hier alleen woonde. Maurits was familie van de bekende Willem van Oranje, wiens afstammelingen in het Binnenhof naast het Mauritshuis woonde. Prins Maurits had in de Spaanse oorlog gevochten en was in 1637 naar Brazilië vertrokken als gouverneur namens de West-Indische Compagnie om Brazilië tegen Portugese en Spaanse aanvallen te beschermen. In 1644 keerde Maurits weer terug en ging hij in het Mauritshuis wonen.
De rondleiding begon in de Gouden zaal, naast de hele geschiedenis van Maurits leerde we hier ook dat in 1704 er een enorme brand in het Mauritshuis was uitgebroken en alles vanbinnen werd verwoest. Hierdoor zijn alle kamers 18e eeuws in plaats van 17e eeuws, zo ook de Gouden zaal. In de Gouden zaal zijn de vier elementen (water, vuur, lucht en aarde) in de vorm van 4 vrouwen afgebeeld, ook is er op het plafond Aurora (de dageraad) afgebeeld die de nacht wegjaagt. Daarna liepen we de trap op die uitkwam op een mooie rode zaal, hier hingen grote schilderijen met trofeeën, lijsten en veel stillevens. Dit is kenmerkend voor de Burgerlijke cultuur. Wat opvallend was, waren de twee grote abstracte beschilderingen die op het plafond zaten en waren gemaakt in 1987. De ene beschildering stelde het verhaal van Icarus voor, en de andere een ijverige werker. Toen liepen we door naar een groene kamer waar een heel groot schilderij van een stier hing, gemaakt door Paulus Potter. Naast deze kamer was nog een groene kamer waar het super beroemde schilderij ‘meisje met de parel’ (gemaakt door Johannes Vermeer) stond. Vermeer heeft hier gespeeld met licht en donker en sfumato toegepast, hierdoor is het zo’n bijzonder schilderij. Het laatste schilderij dat we tijdens de rondleiding zagen was ‘De anatomische les van Dr. Nicolaes Tulp’ gemaakt door Rembrandt van Rijn, Rembrandt wist waar het schilderij zou worden opgehangen en heeft vanuit dit perspectief geschilderd. In het Mauritshuis is veel Burgerlijke cultuur en Hofcultuur te zien. Bij Hofcultuur zijn mensen van het koninklijke huis of van adel afgebeeld, aangezien Nederland tijdens de 17e eeuw een republiek was werden er voornamelijk mensen van alle afgebeeld. Bij Hofcultuur werden de ‘normale’ mensen afgebeeld of werden er stillevens gemaakt, deze schilderijen waren meestal kleiner dan de schilderijen in de Hofcultuur en konden ook in huis worden opgehangen. Toen kregen we tijd om zelf rond te lopen.

Bespreekschema *VLAKKE BEELDEN*

1 WAT IS HET?	
1.1 Wat is de titel van het beeld?	Een moeder die het haar van haar kind kamt, ook wel bekend als 'De luizenjacht'.
1.2 Wat is de naam van de maker? Gesigneerd?	Gerard ter Borch en gesigneerd GTB.
1.3 Wanneer is het vervaardigd?	1652 - 1653
1.4 Wat is jouw eerste indruk van het beeld?	Het is een erg donker schilderij, maar het straalt wel rust uit. Het is niet een heel opvallend schilderij, maar wel interessant om naar te kijken.

2 WAT IS ER TE ZIEN?	
2 Geef een nauwkeurige beschrijving van de voorstelling in alledaagse woorden.	Je ziet een vrouw met een kind in een donkere (huis) kamer. De vrouw zit op een stoel en is aan het zoeken naar luizen in het haar van het kind. Het kind staat geduldig te wachten met een appel in haar hand. De vrouw heeft een donkere fluwelen jas met een bontrand aan en een rode rok eronder. Het kind heeft een bruine jurk met een blauw schort.
3 HOE IS HET GEMAAKT? (de middelen)	
3.1 Van welk(e) materialen is het beeld gemaakt?	Het is een schilderij gemaakt op een paneel.
3.2 Welke werkwijze/techniek is toegepast?	Ter Borch heeft de techniek olieverf op paneel gebruikt om dit schilderij te maken.
3.3 Welke rol speelt licht in het beeld? ● Uit welke richting komt het licht? ● Wat kun je vertellen over de lichtbron? (kun je hem zien?) ● Welk deel van het schilderij is belicht?	Het beetje licht dat op de vrouw en het kind vallen is waarschijnlijk afkomstig van een raampje. Het licht valt diagonaal op hen vanaf rechtsboven naar linksonder. Alleen de vrouw, het kind en een stukje muur worden belicht, dus alleen de figuren op de voorgrond. De rest van de kamer is helemaal donker. De diagonale lijn van rechtsboven naar linksonder is belicht.
3.4 Is er een duidelijk zichtbare (of voelbare) structuur, textuur of factuur in het beeld?	De fluwelen jas van de vrouw is een duidelijk zichtbare textuur. Ook de textuur van het schort van het kind is duidelijk zichtbaar.
3.5 Op welke manier is kleur toegepast? ● Welke kleuren overheersen ● Welke kleurcontrasten kun je zien?	De rode rok van de vrouw en de rode appel in de handen van het kind vallen erg op in de donkere (bijna sombere) kamer. Ook geeft het wit van de bontrand en het lijfje van het kind een contrast tegen het donkere van de kamer en de fluwelen jas. Ook het blauwe schort breng nog een beetje kleur toe. Door de toepassing van kleuren op de centraal staande figuren vallen ze meer op en gaat je blik in een keer daar naar toe.
3.6 Op welke manier komt de ruimtewerking tot stand? ● Welk standpunt heeft de schilder?	De objecten in de voorgrond zijn groter dan in de achtergrond, ook is er sprake van overlapping en afsnijding. Ook is er sprake van kleurperspectief doordat er warme kleuren op de voorgrond te zien zijn en koude op de achtergrond. De schilder heeft het geschilderd vanaf een mensperspectief.

3.7 Is er sprake van rust of beweging in het beeld?	Er is sprake van subtiele beweging in het beeld, alleen de handen van de vrouw zijn in beweging. Hierdoor straalt het beeld wel veel rust uit.
3.8 Welke vormen herken je in het beeld?	De organische vormen van de mensen zijn te herkennen, dit geeft weer een contrast tegen de geometrische vormen van de stoel en het stuk belichte muur. Ook zijn er holle vormen van de plooien in hun klere en ovale vormen, zoals het hoofd van de vrouw te herkennen.
3.9 Welke compositie heeft het beeld? (ordening van de vormen	Er is sprake van een driehoeks compositie
3.10 Is er sprake van een blikpunt in het schilderij? Hoe wordt dit gevormd?	Ja het eerste waar je oog op valt als je het schilderij bekijkt is het hoofd van de vrouw en haar bewegende handen. Dit wordt gevormd door het licht dat hierop valt en omdat de bewegende handen de enige plek zijn waar beweging te herkennen is in dit schilderij.
3.11 Is er sprake van een kijkrichting? Op welke manier komt dit tot stand?	Als eerste kijk je naar het hoofd van de vrouw doordat het zo fel oplicht tegen de achtergrond, dan glijden je ogen door naar de handen die in het bijna gouden haar van het kind bewegen. Daarna kijk je naar het gezichtje van het kind en de rode rok en appel.
3.12 Maak een compositieschets. In een juiste verhouding tot het kader (maak gebruik van beeldassen)	
4 INHOUD	
4.1 Op welke manier heeft de kunstenaar de werkelijkheid verbeeld?	De kunstenaar heeft met realistische vormen, perspectieven en proporties gewerkt. Hierdoor is de werkelijkheid bijna perfect verbeeld.
4.2 Welke mate van abstractie kun je in de voorstelling herkennen?	De figuren van de potten en vazen op de achtergrond zijn wat abstract getekend. Maar wel duidelijk genoeg om ze te herkennen.
4.3 Welke betekenis heeft het beeld?	De betekenis van het beeld is wat het direct uitbeeldt, een vrouw uit de middenklasse (te zien aan haar fluwelen jas)

	die een kind onderzoekt op luizen. Het kunstwerk heeft geen achterliggende betekenis.
4.3 Welke cultuur/historische achtergrond heeft het beeld? ● Beschrijf de tijd waarin het schilderij is gemaakt. ● Wat weet je over de maker?	Het beeld is gemaakt in de 17e eeuw, Nederland was toen een republiek en Burgerlijke cultuur werd steeds belangrijker. In plaats van koningen werden gewone mensen afgebeeld. Gerard Ter Borch is in Zwolle geboren, hij schilderde vooral genrestukken en portretten. Zijn stiefmoeder stond vaak als model voor zijn schilderijen, zo ook voor 'de luizenjacht'.
4.4 Voor wie is het gemaakt? Opdrachtgever, bedoeling van de opdrachtgever?	Het schilderij heeft Ter Borch voor eigen doeleinden gemaakt, het is in 1784 voor het eerst via een veiling verkocht.
	5 CONCLUSIE
5.1 Hoe staan vorm en inhoud met elkaar in verband?	De vormen beelden precies af wat de inhoud is. De twee figuren zijn een vrouw en kind, de inhoud is dat een kind wordt wordt onderzocht op luizen, dit beelden de vormen precies af.
5.2 Welke functie heeft het beeld?	Het schilderij 'de luizenjacht' is een voorbeeld van een kunstwerken bij burgerlijke cultuur hoort, veel van deze kunstwerken was ook bedoeld om in huis op te hangen (daarom is het schilderijtje zo klein).
5.3 Heeft het beeld bepaalde stijlkenmerken?	De stijlkenmerken van dit kunstwerk is het contrast tussen donker en licht, en het feit dat een 'normale' middenklasse vrouw is afgebeeld past erg bij de stijl Burgerlijke Cultuur.
5.4 Wat is jouw oordeel over dit beeld? Licht je antwoord toe.	Ik vind het kunstwerk erg rustgevend en lieflijk. Het beeld mooi de 'normale' mensen af, iets wat je niet vaak ziet op een schilderij. Ook vind ik de handeling luizenkammen een grappig gekozen handeling, luizenkammen wordt gezien als een doodgewone handeling en zeker niet interessant genoeg om daar een kunstwerk over te maken. Daarom vind ik het mooi en interessant kunstwerk om naar te kijken.

Bespreekschema *VLAKKE BEELDEN*

1 WAT IS HET?	
1.1 Wat is de titel van het beeld?	Portret van Maria van Oranje, met Hendrik van Nassau-Zuylestein en een bediende
1.2 Wat is de naam van de maker? Gesigneerd?	Jan Mijtens, gesigneerd met JANMijtens
1.3 Wanneer is het vervaardigd?	1665
1.4 Wat is jouw eerste indruk van het beeld?	Een statisch schilderij, veel kleur. Het oogt een beetje rommelig
2 WAT IS ER TE ZIEN?	
2 Geef een nauwkeurige beschrijving van de voorstelling in alledaagse woorden.	Je ziet een uitgedoste vrouw met jongetje naast zich, en aan de andere kant een jonge bediende. De bediende heeft een wit paard vast de vrouw draagt een zweep, ze

	staan in een bos. De achtergrond is erg donker, hierdoor lijkt het te schemeren.
	3 HOE IS HET GEMAAKT? (de middelen)
3.1 Van welk(e) materialen is het beeld gemaakt?	Het schilderij is op een doek gemaakt met olieverf.
3.2 Welke werkwijze/techniek is toegepast?	De techniek is olieverf op doek.
3.3 Welke rol speelt licht in het beeld? ● Uit welke richting komt het licht? ● Wat kun je vertellen over de lichtbron? (kun je hem zien?) ● Welk deel van het schilderij is belicht?	Het licht belicht de vrouw en het jongetje, het licht is waarschijnlijk afkomstig van de zon die niet geschilderd is. Het licht komt vanaf links boven en belicht dan ook de linkerbovenhoek van het schilderij. Licht speelt niet een hele belangrijke rol in dit schilderij en is ook niet heel duidelijk te zien in dit kunstwerk.
3.4 Is er een duidelijk zichtbare (of voelbare) structuur, textuur of factuur in het beeld?	Een duidelijk zichtbare textuur die je kan zien in het kunstwerk is de stof van de kleding van de personen
3.5 Op welke manier is kleur toegepast? ● Welke kleuren overheersen ● Welke kleurcontrasten kun je zien?	De vier figuren (kind, vrouw, bediende en paard) op de voorgrond dragen kleren vol met kleur. De achtergrond zit vol sombere kleuren. Het is lastig te zeggen welke kleuren overheersen, aangezien het er zo veel zijn. Er is wel sprake van een contrast tussen de sombere donkere kleuren op de achtergrond en de lichtere kleuren op de voorgrond.
3.6 Op welke manier komt de ruimtewerking tot stand? ● Welk standpunt heeft de schilder?	Er is sprake van overlapping en afsnijding, ook zijn de objecten in de achtergrond kleiner dan die in de voorgrond. De schilder heeft vanuit een mensperspectief geschilderd.
3.7 Is er sprake van rust of beweging in het beeld?	Er is voornamelijk sprake van rust in het beeld en maar een beetje sprake van beweging. Deze beweging wordt gemaakt door het jongetje die met de linden van zijn moeders jurk speelt.

3.8 Welke vormen herken je in het beeld?	Er zijn organische vormen te herkennen, deze vormen zijn de mensen die centraal staan en ook de natuur op de achtergrond. ook zijn er holle vormen te zien, deze zijn de holle voren van de plooien in de kleding van de mensen op de voorgrond.
3.9 Welke compositie heeft het beeld? (ordening van de vormen	Het beeld heeft een piramidale compositie, de vrouw die als in het midden staat is de punt van de piramide.
3.10 Is er sprake van een blikpunt in het schilderij? Hoe wordt dit gevormd?	Het eerste waar je naar kijkt in het schilderij is het hoofd van de vrouw, omdat het zo wit afsteekt tegen de donkere achtergrond. Ook staat haar hoofd in het midden van het schilderij waardoor je blik er automatisch naartoe wordt getrokken.
3.11 Is er sprake van een kijkrichting? Op welke manier komt dit tot stand?	Als eerste kijk je dus naar het hoofd van de vrouw, dan glijdt je blik naar beneden naar het jongetje met zijn blonde haar, als laatste merk je het paard op dat door de bediende wordt meegenomen. Dit komt door de witte kleur van de huid van de vrouw en het jongetje dat zo'n contrast geeft tegen de donkere achtergrond, het paard staat er maar voor een deel op en wordt daarom pas later opgemerkt. Ook staan de vrouw en het jongetje meer op de voorgrond dan het paard en de bediende en worden ze daarom eerder opgemerkt.
3.12 Maak een compositieschets. In een juiste verhouding tot het kader (maak gebruik van beeldassen)	
4 INHOUD	
4.1 Op welke manier heeft de kunstenaar de werkelijkheid verbeeld?	De kunstenaar heeft zo realistisch mogelijk geschilderd, de figuren lijken bijna echt. De achtergrond daarentegen bezit geen schaduw en is daardoor erg vlak, hier is de werkelijkheid wel verbeeld maar niet in de zelfde kwaliteit als die van de figuren op de voorgrond.
4.2 Welke mate van abstractie kun je in de voorstelling herkennen?	De achtergrond in het algemeen is niet heel erg gedetailleerd, hier zou je zeker een mate van abstractie kunnen zien. Vooral de bladeren van de bomen en de heuvel op de achtergrond zijn erg abstract.

4.3 Welke betekenis heeft het beeld?	het beeld laat het rijkdom van Maria van Oranje zien. Dit hebben ze gedaan door haar mooie rijk gekleurde kleren te laten dragen met veren en plooien en naast zich een wit paard en (buitenlandse)bediende te hebben.
4.3 Welke cultuur/historische achtergrond heeft het beeld? ● Beschrijf de tijd waarin het schilderij is gemaakt. ● Wat weet je over de maker?	Dit schilderij kan je bij Hofcultuur plaatsen: het is groots van omvang en een prinses is afgebeeld. De hofcultuur in Nederland was niet zo groot als in andere landen, dit komt doordat Nederland een republiek was en dus geen koning had. Het schilderij is gemaakt in de 17e eeuw tijdens de Gouden eeuw van Nederland. Jan Mijtens was een Nederlandse kunstschilder, die veel portretten, genrestukken en historische taferelen schilderden. Ook schilderde hij veel voor het Nederlandse hof, waaronder dit portret van Maria van Oranje.
4.4 Voor wie is het gemaakt? Opdrachtgever, bedoeling van de opdrachtgever?	Het schilderij was gemaakt voor Maria van Oranje, later is het door vererving bij andere familieleden terecht gekomen. Het is uiteindelijk op zolder van het Mauritshuis gevonden, waar het nu hangt in de collectie.
	5 CONCLUSIE
5.1 Hoe staan vorm en inhoud met elkaar in verband?	de vormen beelden precies de inhoud af, een rijke dame die uit rijden gaat in haar mooiste kleren met een jongetje en een bediende.
5.2 Welke functie heeft het beeld?	Het beeld had de functie als kennismakings portret voor de toekomstige echtgenoot van Maria van Oranje.
5.3 Heeft het beeld bepaalde stijlkenmerken?	het beeld heeft de kenmerken van Hofcultuur, kenmerkend hiervoor is dat het een afbeelding van een person van het hof gehult in dure kleding. ook is het gebruik van
5.4 Wat is jouw oordeel over dit beeld? Licht je antwoord toe.	Ik vind het een mooi schilderij, maar ik vind het iets te statisch gemaakt. Ook het gebruik van kleur had iets anders gemogen van mij, iets meer warmere kleuren. Ik vind wel dat we door dit schilderij goed kunnen zien hoe de hogere klassen leefden en wat voor kleren ze droegen.

Evaluatie

Zowel het Mauritshuis als het Escher museum was nieuw voor mij. Ik heb enorm veel nieuwe dingen geleerd en prachtige kunstwerken gezien. Het was zo leuk dat beide musea zo verschillend waren, het Mauritshuis met de 17e eeuwse schilderijen en het Escher museum met de 20ste eeuwse prenten. Ik vond de rondleiding in het Mauritshuis het leukste deel van de excursie, de vrouw die ons rondleidde had veel leuke feitjes te vertellen en was erg enthousiast. Het mooiste kunstwerk vond ik uit het escher museum ‘bond of union’ (1956), het sprak me op de een of andere manier heel erg aan (ik heb er ook een ansichtkaart van gekocht). De tweede die ik erg mooi vond was ‘de luizenjacht’, dit schilderij is zo mooi gemaakt dat ik helemaal kan voelen hoe het is om daar in het schilderij te staan. Ter Borch heeft zo goed de emotie en sfeer door middel van licht en donker naar buiten gebracht, dat je je helemaal kan inleven in het tafereel. Het laatste schilderij dat ik mooi vond is ook afkomstig uit het Mauritshuis, geschilderd door Vermeer, ‘Gezicht op Delft’. De kleuren zijn niet te somber, maar ook niet te fel. Doordat alles zo goed in evenwicht is straalt het ondanks zijn grote formaat enorm veel rust uit. Ook was het natuurlijk erg leuk om Den Haag een beetje te zien.

Antwoorden van de vragen over het Escher Museum

Youssra en Mira

ONZE ANTWOORDEN:

1) - Zo kunnen meerdere mensen zijn werk krijgen. Het is namelijk een stuk makkelijker te kopiëren.
   - Op een stuk hout of linoleum snijd je alles waarvan je wil dat het wit blijft weg met een klein mesje dat je een gutsje noemt. Dan gebruik je inkt en rol je het over je uitgesneden vorm. Hierna plaats je er een papiertje op en druk je het zo precies mogelijk af.
2) Aan de linkerkant.
3) Kunstenaar: M.C. Esher
   Titel: Witte poes
   Jaartal: 1919
   Watvoor prent: houtsnede
4) Amalfitaanse kust
5)
6) a. hagedissen
   b. rood, zwart en grijs
7)

8) Escher heeft op de voorgrond een tafel gemaakt met een aantal objecten; deze voorgrond loopt nauwelijks zichtbaar over in een straat. Je kan namelijk zien dat de tafel en het boek dezelfde structuur hebben en zo in elkaar overlopen. Aan de hand van die techniek heeft Escher er een soort geheel van gemaakt.

9)

10) a. Omdat vanuit het perspectief van elk mannetje de andere poppetjes ondersteboven staan en hijzelf niet.
b. Eindeloze trappenhuis

11) a. 1. recht van voren
2. van onderen
3. van boven

12) prentententoonstelling

13) hagedissen, larven of bijen, vogels, vissen en paarden

14)

Wij vonden het kunstwerk ‘bond of union’ erg mooi. De man en vrouw die hier te zien zijn, zijn Escher en zijn echtgenote. Escher zei zelf: ‘Of dit paar zo blij is om onwrikbaar met en in elkaar verbonden te zijn, weet ik niet. Het is een hachelijke onderneming en ze kijken een beetje sip; ze komen nooit meer van elkaar af.’ Sommige mensen denken dat deze mensen niet blij zijn dat ze voor eeuwig verbonden zijn, dit is te zien aan de verdrietige gezichten die de man en vrouw lijken te hebben. Je zou ook kunnen beargumenteren dat deze twee mensen erg gelukkig met elkaar zijn en zo verliefd zijn dat ze één zijn geworden, het enige wat ze zien is elkaar. Door de twee verschillende manieren waarop je naar dit kunstwerk kan kijken vinden we het een erg mooi en interessant kunstwerk.